

PLAÇA MAJOR

ANY VIII. Núm 23 revista de cultura i festa . federació colles de castelló . tardor 2003

Om (*Ulmus minor*, Miller), de l'avinguda dels germans Bou, entre El Grau i Castelló.

EDITORIAL

Un arbre es mor. I no hi és un arbre qualsevol. Es tracta d'un om centenari que hi ha a l'avinguda dels Germans Bou, a mig camí entre El Grau i Castelló. És un vestigi de l'arbreda que senyorejaven l'antic camí de la Mar, aquell que va dissenyar el poeta Campoamor per comunicar la ciutat amb la mar. Pateix la grafiosi, una plaga que, sinó es posa remei, tard o d'hora, acabarà amb l'arbre.

En els últims decennis el patrimoni arbori de la ciutat ha patit atemptats injustificables. Ara fa uns anys, vàrem perdre una omeda monumental que hi havia a l'avinguda de València, com a conseqüència de les obres de remodelació d'aquella via pública; els eucaliptus de l'avinguda de Ferrandis Salvador, en el tram comprès entre El Grau i la platja de la Corba van ser tallats de soca-rel. Amb el pas dels anys, l'albereda de Campoamor ha estat engolida pel creixement industrial que s'ha generat al seu entorn. Aquests són alguns exemples de la política de conservació ambiental dels nostres governants.

Algú, però, hi podrà objectar que avui es planten més arbres que mai a Castelló. Potser això és cert. Es planten arbres que amb prou feines fan el diàmetre d'una granera, i es tallen arbres centenaris amb un valor monumental i històric del tot mesurable.

Si ningú no fica remei, l'om de l'avinguda dels Germans Bou es morirà. I amb això, perdrem un tros important de la nostra història, i del llegat patrimonial dels castellanencs.

SUMARI

- 2 **Poesia:** Quasi homenatge
- 3 **Notícies:** Vé Aplec d'Elx
- 4 **Informació**
- 5 **Notícies**
- 6 **Opinió:** El futur de la festa a Castelló
- 8 **Castelló en imatges**
- 12 **Opinió:** La veritable mort és desertar
- 13 **Poesia**
- 14 **Uns altres menjars:** L'ànec de Beijing
- 17 **Uns altres pobles:** Flocs d'Istanbul

POESIA

PLAÇA MAJOR

ANY VIII, Núm 23 revista de cultura i festa · federació colles de castelló · tardor 2003

Revista quadrimestral
Tardor de 2003
Any VIII, número 23
Castelló de la Plana (la Plana Alta)
Tiratge de 300 exemplars
Preu de subscripció anual: 1000 ptes.
Preu de subscripció fora vila: 1300 ptes.

President Vicente de Juan Martínez
Director Joan Bta. Campos i Cruaïnes

Consell de redacció

Manuel Carceller Safont Antoni Royo Pérez
Joan Josep Trilles Font Sònia Sanz i Alegre

Dibuixos

Luis Vellón, José Caño, Neus Cruaïnes, José Alonso

Idea de portada, Xipell

Edita

Federació Colles de Castelló

Imprimeix

Graphic Group, S.A. - Pol. Ind. Els Xiprers, 12 - Castelló
Dip. Leg. CS-80-96
ISSN 1695-5471

Presentació d'originals

Centre Municipal de Cultura, carrer d'Antoni Maura, núm 4
12001 Castelló

Nota

"Plaça Major" no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament

La Farola, des del parc de Ribalta

Foto: Arxiu J. Campos

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Quasi homenatge¹

Envelliran els llibres i potser
no els llegirà ningú, però la carn
no serà pas menys trista. Desaprendre
tant de futur és una tasca dura
i també ho és assajar de fer un nus
amb la corda del temps per recordar
que encara no has viscut i ja s'apropa,
furtiu i descaradament solemne,
el desenllaç. Toca el mar amb els ulls
cansats de no mirar i esborra els signes
de qualsevol complaença, que sigui
tot tan dur i tremolós que ja no puguis
reular més sense negar-te. Ara
potser ja res no compta, només l'arbre
que preserva l'espai de les ventades
contradient el ritme de les coses,
o la sageta que desfà el camí
i és un repte de llum que t'assenyala
i esperes amb temor i amb alegria.
Envelliran els llibres i molt més
hauràs envellit tu quan, mig escèptic,
mig resignat, recullis el farcell
d'enganys i desenganys i, altiu, contemplis
la immensitat amb la mirada neta
de turpituds i angoixes, tal vegada
estrafent sense ganes aquell gest
de revolta que ben pocs han comprès
però t'ha acompanyat tota la vida.

¹ Poema extret del llibre *Un hivern plàcid*, de Miquel Martí i Pol (1993).

NOTICIES

Vè Aplec de la Federació Valenciana de dolçainers i tabaleters Elx 2003

L'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal a l'Aplec d'Elx
Foto: J. Trilles

Foto de família
Foto: J. Trilles

Emmarcat dins dels actes del 9 d'octubre, el passat dissabte 4 d'octubre se celebrarà a la ciutat d'Elx el 5é Aplec de la Federació Valenciana de dolçainers i tabaleters, organitzat per la Colla "El Cascabot" i l'Institut de Cultura Municipal.

Les colles participants han estat: El Terròs de Petrer, Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló, Dolçainers de la Ribera d'Alzira, La Canya d'Alacant, Els Traginers de Pedreguer, El Freu de Santa Pola, La Taranina d'Agost, Escola de Música i Cultura Tradicional d'Algemesí, L'Aljub de Bocairent, "Xaloc" de Castelló, La Clandestina de Pego, La Degollà d'Alcoi, El Braçal de Banyeres de Mariola, Tabalaina de Sueca i El Cascabot d'Elx.

Quinze agrupacions, amb més de 500 persones del món de la dolçaina i el tabal gaudiren d'un excel·lent dia a la Ciutat de les Palmeres, a Elx.

L'Aplec començà en el taller de manipulació de canyes de dolçaina, impartit amb gran destresa per part de Pau Puig i Alexandre Blai de gran utilitat per a tots els alumnes.

Després de la benvinguda a totes les colles, férem una cercavila pel centre de la ciutat fins a la Rotonda del Parc Municipal on gaudírem del concert del grup Dolç Tab Jazz Projecte, veient una més de les diferents possibilitats que té la dolçaina. Després vingueren els parlaments i felicitacions per passar a interpretar tots plegats una peça sobre "El misteri d'Elx". Soparem en el mateix restaurant del Parc Municipal.

En acabar tornarem al centre de la vila a veure un esplèndid concert del grup de música tradicional Urbàlia Rurana donant així per finalitzat un Aplec que ha estat molt sentit per tots, ja que fa pocs dies, al Congrés dels Diputats a Madrid, se li ha concedit la majoria d'edat a la Dolçaina, moltes felicitats per a tots.

Juanjo Trilles

INFORMACIÓ

Acta del Jurat del 4t Premi de Narrativa Breu "Josep Pascual i Tirado"

Reunits avui dijous 2 d'octubre, a les 20 hores en la sala de reunions de la Llibreria Babel de la nostra Ciutat, els membres del Jurat del "4t Premi de Narrativa Breu "Josep Pascual Tirado". Estant el jurat format per:

- Vicent Pascual Roig. President del jurat, mestre jubilat, i fill de Josep Pascual Tirado en representació de la Diputació de Castelló. Excusa la seua assistència.

- Xavier Mínguez. Escriptor, representant a la Llibreria Babel.

- Manel García Grau. Escriptor, en nom de la Federació de Colles de Castelló.

- Manel Alonso, en representació de Brosquil Edicions.

- Joan Josep Trilles Font, com a secretari del jurat, amb veu però sense vot en nom de la comissió organitzadora.

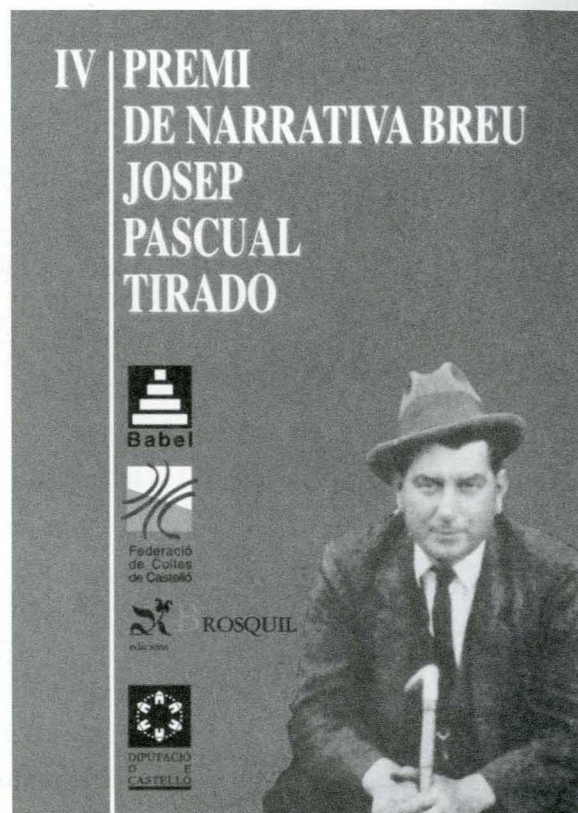
Després de que cada membre aporte una selecció de relats dels 11 treballs presentats, han aprovat donar el 1r Premi d'aquesta edició a:

Contracontes
de **Pasqual Más i Usó**, d'Almassora

I com a finalista:

La vida canina
de **Carles Bellver i Toral**, de Castelló

Els membres del Jurat aconsellen la seua publicació.

Aquest veredicté és farà públic a tots els efectes, el proper dimecres 8 d'octubre en la Llibreria Babel. El dijous 20 de novembre a les 20:00 hores, en el Saló de Plens del Palau de la Diputació, és lliurarà el premi al guanyador de 1803 euros, per part de la Diputació de Castelló. Brosquil Edicions presentarà també l'edició del llibre.

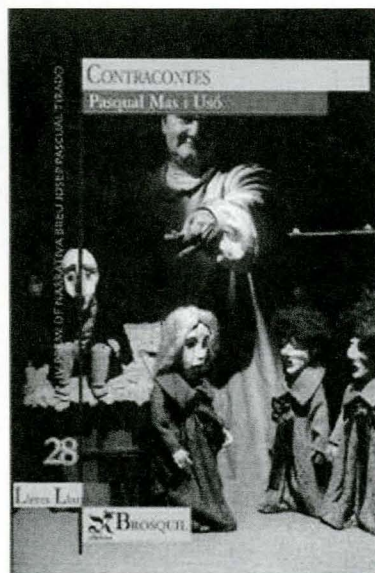
I per a que conste, signem la present a la Ciutat de Castelló el dia dos d'octubre de dos mil tres.

Xavier Mínguez

Manel García Grau

Manel Alonso

Joan Josep Trilles Font

NOTÍCIES

Àlvar Monferrer donant una conferència sobre la Nit de Sant Joan

Foto: Arxiu J. Campos

Àlvar Monferrer guanya el Bernat Capó

El passat dia 21 de novembre, l'escriptor, amic i col·laborador de Plaça Major Àlvar Monferrer va estar guardonat amb el premi Bernat Capó de Cultura Popular que concedeix Edicions del Bullent, amb la col·laboració de Bancaixa i l'ajuntament de Dénia. L'obra premiada duu per títol *Antologia del romancer valencià de tradició oral*. Aquest estudi d'investigació recull una selecció de romanços extrets del registre popular valencià. Un llibre que ben segur ajudarà a difondre aquest vessant tan ric i alhora tan desconegut de la nostra cultura popular.

Sense dubte, aquest guardó fa justícia a la tasca fosca i callada d'Àlvar, una tasca investigadora que l'ha convertit en un referent imprescindible de l'etnografia valenciana actual. Enhorabona, company.

Joan-Bta.Campos

Bibliografia:

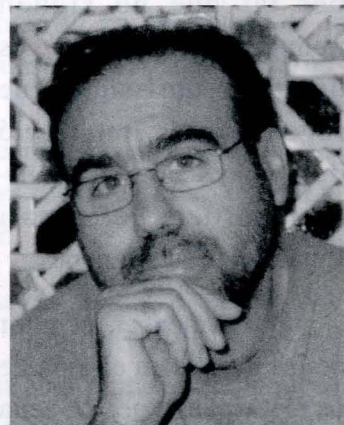
Els pelegrins de les Useres (1991). *Sant Antoni, sant valencià* (1993). *La Salpassa* (1995) *Les festes de Folls* (1996). *Els endemoniats de la Balma* (1997), *Catí i els pelegrins de Sant Pere de Castellfort* (1998) i, *La nit de Sant Joan* (2000), publicats a Edicions de la Generalitat Valenciana. Consell Valencià de Cultura, dins la Sèrie Minor.

Contracontes, de Pasqual Más obté el VI Premi Josep Pascual i Tirado

L'escriptor d'Almassora, i amic, Pasqual Más ha rebut el IV Premi de Narrativa Breu Josep Pascual i Tirado. El treball premiat duu per títol *Contracontes*. El premi té una dotació de 1800 € i suposa la publicació de l'obra en la col·lecció *Lletra Llarga* de Brosquil Edicions.

Pasqual Más és un escriptor amb una dilatada trajectòria literària. És director de la revista internacional de teatre *Fiestacultura*, columnista d'*El Punt-València* i col·laborador literari de *Lletres Valencianes*, *El Temps* i *L'Aljama*., entre d'altres. En el terreny literari ha publicat obres de poesia i de teatre i destaca per les seues novel·les *Salt en Fals* (finalista del Premi Enric Valor, 1997), *Pavana per a un home sense nom* (premi Ciutat de Sagunt, 1999) i *La cara oculta de la lluna* (Premi Enric Valor de 2000).

L'obra finalista ha estat *La vida canina*, de l'escriptor castellanenc Carles Bellver. Enhorabona a tots dos.

Joan-Bta Campos

OPINIÓ

El futur de la festa a Castelló

L'arribada, fa només uns mesos, de nombrosos joves a la presidència de diferents comissions de gaiata, fa pensar que potser s'està produint un canvi més que necessari en un món que fins ara no ha sabut evolucionar tant com altres sectors festers. Els nous aires en les gaiates són totalment visibles des del mateix punt de l'organització interna de la Gestora, que ha apostat fort per integrar presidents joves i veterans i de repartir les àrees de treball de manera que ningú es quede fora de l'engranatge fester. Treballar en equip, modernitzar-se, crear un gabinet de premsa, implicar nous sectors fins ara no massa vinculats amb el món de la gaiata són coses més o menys assolides, però consolidar tots aquests canvis per tal que no siguin només un 'espejismo', és una feina duríssima, que suposa tant la implicació dels joves com la comprensió dels veterans i l'ajut dels castellonencs.

Per començar, el futur de les gaiates en el món de la festa passa per la seua capacitat de mestissatge, exactament igual que el futur de qualsevol societat passa per integrar cadascun dels seus elements tot i respectar la diversitat.

Les gaiates són una peça més d'un trencacaps anomenat Festes de la Magdalena i aquestes no són més que una xicoteta porció de l'enorme formatge que és Castelló de la Plana i per tant, el futur de les gaiates està condicionat per no esdevenir la peça discordant en tots dos escenaris. Les gaiates van ser, durant molt temps, la manera que tenien gran part dels joves de Castelló d'accedir a les festes, de poder eixir de nit, de participar, d'associar-se. Lluny de fer

sociologia de les festes, és ben cert que la crisi de les gaiates és semblant a la de tot el moviment associatiu, en una societat cada cop menys rígida i més allunyada de tot tipus d'estructures i de formalismes.

El futur de les gaiates són els joves, i aquests han crescut amb la cultura, correcta o no, que per participar, han d'obtindre alguna cosa a canvi. Pocs joves s'integren en un entorn del qual senten que no formen part i la gaiata 'Tir de Colom' o 'Sequiol' són dos exemples de com se pot compatibilitzar els interessos de joves i veterans en

Actuació de l'Escola de Dolçaina i Tabal de Castelló Foto: Arxiu J. Campos

OPINIÓ

una sola programació i en una sola manera de treballar. Un pas encertadíssim en aquesta modernització i en aquest apropament als joves ha segut la col·laboració entre el món fester i la Universitat Jaume I per tal de dissenyar el monument d'homenatge a la gaiata que presidirà l'entrada Nord a Castelló. Aquesta serà també una prova per tots dos sectors, per demostrar que es pot treballar de manera conjunta i que és possible compatibilitzar la tradició festera amb l'avantguarda universitària.

Les gaiates també han de demostrar que són capaces de col·laborar amb les colles, que cada dia són més importants en la festa castellanenca i que han evolucionat moltíssim des del seu 'boom'. Però les colles també han de donar un pas per trencar prejudicis i donar una oportunitat a unes gaiates amb una imatge ferida de mort si volen sumar esforços. Ni les colles són tan bones ni les gaiates tan dolentes. Ni les colles tan modernes ni les gaiates tan arcaiques. Ni les colles tan lliures ni les gaiates tan sacrificades. De fet, l'essència de totes dues és ben similar.

Un grup de gent que es junta per passar-ho bé i per fer, en molts casos, que també els altres ho passen bé independentment de què tinguen o no madrina o revetlla a una plaça pública o una paella monumental. Les gaiates i les colles necessiten ser humils, entendre les unes que no són imprescindibles i les altres que no són el remei al mal de la humanitat, reconèixer les debilitats pròpies i no les alienes i entendre que són part d'un tot.

Però les gaiates ténen, o poden tindre, un paper molt més important juntament amb les colles: la capacitat d'integrar els immigrants en la societat

castellanenca. També en això les gaiates són part important de la ciutat i també aquest és un fort repte de futur per tot l'entorn fester. Algunes comissions tenen sectors envellits, plens de població immigrant que no compren les festes o que no pot, econòmicament, col·laborar. D'altres tenen barris enormes poblats per famílies joves que han crescut d'esquenes a les gaiates i amb una comissió massa reduïda per poder accedir a cada casa de sector. Això fa inevitable plantejar-se de cara al futur una redistribució més justa i equilibrada dels sectors gaiaters sense que això supose renunciar a la tradició, sinó que, tal i com han aparegut nous barris apareixerien noves gaiates... si hi hagués gent per fer-se càrrec. També fa pensar en noves formes de finançament més enllà de les pujades i baixades d'escales que acaben cansant als veïns i als integrants de la comissió.

El futur planteja també la possibilitat que les joves, cada cop més centrades en la seua vida acadèmica o professional, renunciïn a la possibilitat de tindre un càrrec representatiu en les festes de la Magdalena. També en aquest sentit s'han modernitzat algunes gaiates, però d'altres encara han de fer un esforç per reduir les despeses d'una madrina o el nombre d'actes als que han d'assistir si volen garantir una continuïtat de futur.

Però, sobretot, el futur de les gaiates, de les festes en general està en la virtut d'obrir la ment, les actituds i les portes a tota una ciutat, independentment de la condició de castellanenc o no i també sense tindre en compte de quina manera se veuen les festes.

Lidón Barberà

CASTELLÓ EN IMATGES

Monòlit al passeig de Ribalta

Foto: Arxiu J. Campos

Port pesquer, El Grau de Castelló

Foto: Arxiu J. Campos

Parc de Ribalta

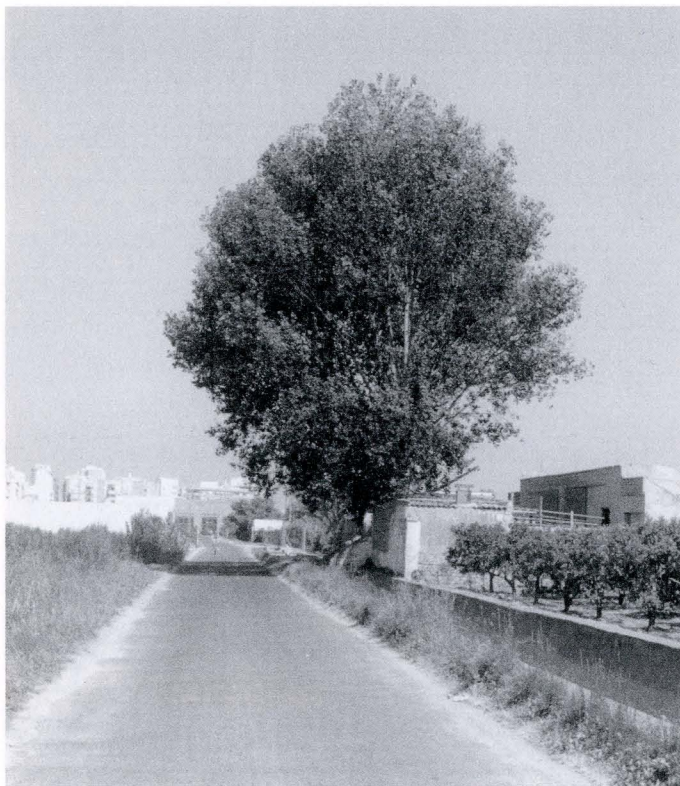
Foto: Arxiu J. Campos

Templet de la Música, Parc de Ribalta

Foto: Arxiu J. Campos

CASTELLÓ EN IMATGES

Camí Vell de la Mar

Foto: Arxiu J. Campos

Catedral de Santa Maria, Plaça Major

Foto: Arxiu J. Campos

Els Bous d'Adsuara, avinguda del Lledó

Foto: Arxiu J. Campos

Primer Molí, de Paco El Baró

Foto: Arxiu J. Campos

CASTELLÓ EN IMATGES

Ermita de Sant Jaume de Fadrell Foto: Arxiu J. Campos

Torre dels Alçaments o de Sant Pere, Plaça de les Aules Foto: Arxiu J. Campos

Ermita de Sant Isidre i Sant Pere de Censal Foto: Arxiu J. Campos

Llenç de la Muralla Lliberal, Plaça de la Muralla Lliberal Foto: Arxiu J. Campos

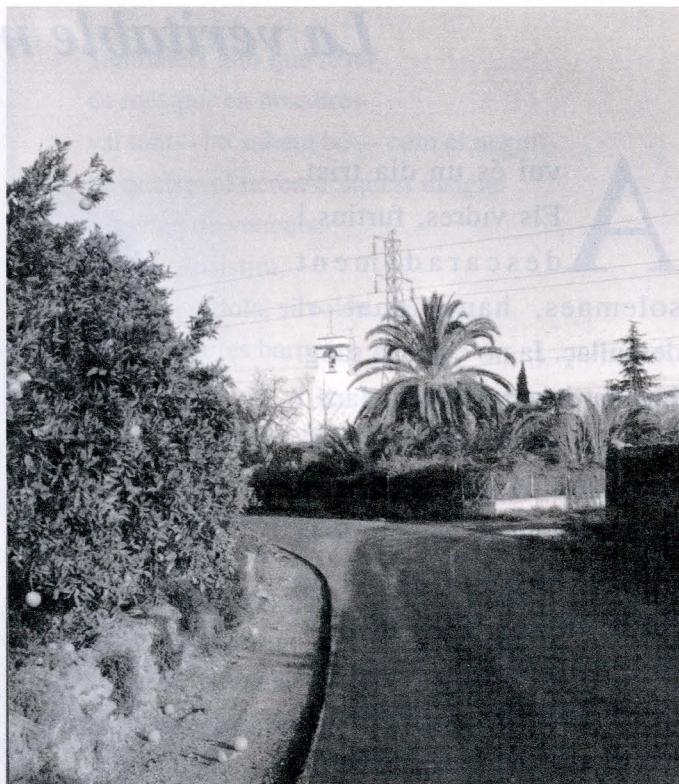

CASTELLÓ EN IMATGES

Grues

Foto: Arxiu J. Campos

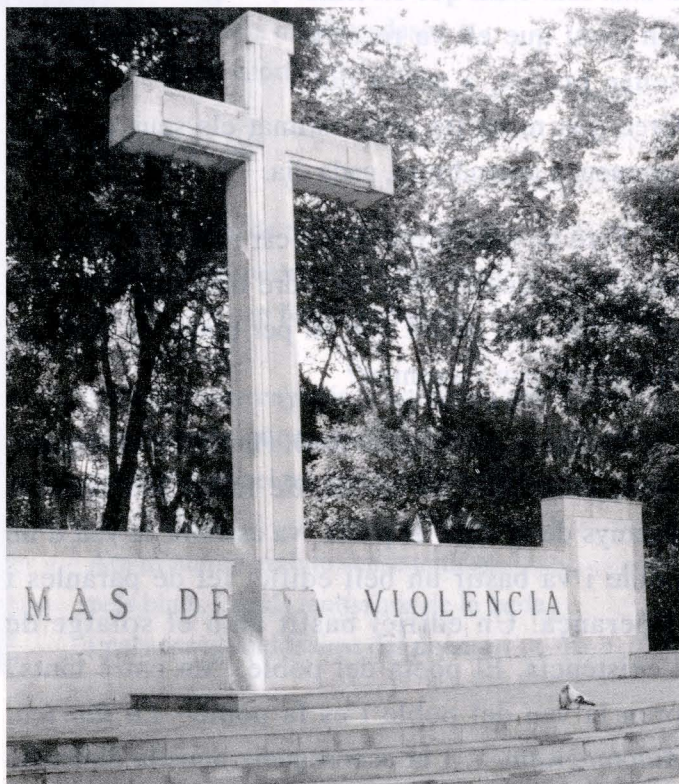

Camí Vell de la Mar, Ermita de Sant Isidre i Sant Pere Foto: Arxiu J. Campos

Relicte d'omeda, Avgda dels Germans Bou

Foto: Arxiu J. Campos

Monument a les Víctimes de la Violència, Parc de Ribalta Foto: Arxiu J. Campos

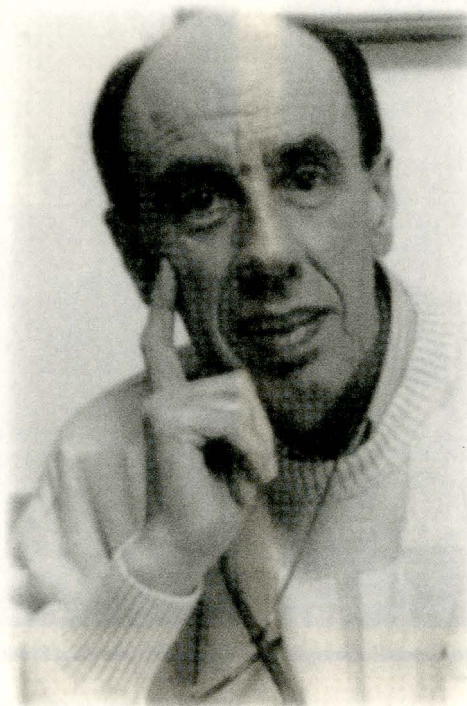
OPINIÓ

La veritable mort és desertar

Avui és un dia trist. Els vidres, furtius i descaradament solemnes, han signat el desenllaç. Ja no corre la sang. Ens ha deixat Miquel Martí i Pol. Jo, com molts altres companys de generació, vaig iniciar-me en els camins de la poesia, llegint el poeta de Roda de Ter. Vaig decidir d'escriure, seguint la petjada de Miquel. Des d'un principi em va captivar la seua poesia, aquesta manera tan discreta d'anar fent camí que ell tenia. Un camí que ell va recórrer sense preses, a poc a poc. Crec que m'he fet gran estimat els seus poemes, aprenent a aprendre'm, cada dia.

Però no mor el poeta, no, car roman la seua veu tan clara, aquesta sang de vidre transcendida. Fora del temps, qui millor que ell per pintar un paisatge interior de pau i serenitat?

No ho va tindre gens fàcil. Però, no ens enguan-yem, viure mai no ho és, de fàcil. Malgrat els paranys de la vida, el poeta va assumir la veu d'un poble i va bastir un bell edifici fet de paraules i esperança. Un edifici bastit amb el solatge de l'existència. El poeta del poble, "un entre tants" pren la veu del poble i es fa poble—*La fàbrica, Autobiografia*—. I hi aconsegueix aquella dimensió universal, íntima, vital, i alhora compromesa amb el

seu temps.

Des de l'any 1970, en què contrau una esclerosi múltiple, una circumstància que el fa perdre progressivament les seues facultats de moviment i de parla, la veu del poeta s'interioritza per trobar d'assimilar aquesta nova situació vital. Tossudament, s'entesta a sobreposar-se al nou entrebanc que li imposa el destí—*Vint i cinc poemes en tres temps, La pell del violí*—. El poeta no s'està de seguir fent camí pel desert de la vida. I mira el món apassionadament, amb amor.

Ai l'amor!

La mort de la seua dona. L'absència. El silenci, la ràbia callada l'il·luminen, i la poesia es fa eina de coneixement, d'autoconeixement. Remarca, suggereix, i sempre ens commou.

Rellegir avui o demà l'obra de Miquel és una de les experiències més enriquidores que com a lectors tenim al nostre abast.

Us demane un minut de silenci pel poeta mort. Sentiu la seua veu com ressona lluminosa més enllà del fred del marbre.

Joan-Bta Campos i Cruaños

POESIA

Un dia seré mort¹

Un dia seré mort
i encara serà tarda
en la pau dels camins,
en els sembrats verdíssims,
en els ocells i en l'aire
quietament amic,
i en el pas d'aquells homes
que desconec i estimo.

Un dia seré mort
i encara serà tarda
en els ulls de la dona
que s'apropa i em besa,
en la música antiga
de qualsevol tonada,
o, encara, en un objecte,
el més íntim i clar,
o potser en els meus versos.
Digueu-me quin prodigi
fa la tarda tan dolça
i tan intensa alhora,
i a quin prat o quin núvol
he d'adscriure el meu goig,
perquè em sé perdurable
en les coses que em volten
i sé que algú, en el temps,
servarà el meu record.

Per a tots nosaltres²

Si nosaltres callem, qui parlarà?
És cert que val ben poc la nostra veu.
Som gent de poca empenta,
massa frívols i tot perquè ens escoltin.

Tanmateix allò que resta
de més pur en nosaltres
val tant—ho sabem bé— com el neguit
de qualsevol hereu d'aquest insigne
Llinatge de vençuts.
Cal que insistim,
com qui pidola, si voleu, davant
de cent portes barrades.

Molt³ més auster que mai, i més adust,
ara que bé podria aparentar
una actitud llunyana i disciplent
atès que els anys no compten per a mi
com per a l'altra gent, faig el que puc
—ben poca cosa— per mantenir tens
tot el cordam dels versos i el teixit
d'aquesta vida fonda i vehement
que em toca viure. No desistiré.
Ho faig per mi i ho faig, també, per tots.
Hi ha un cert espai i un molt incert destí:
destí i espai els omple cadascú.
La veritable mort és desertar.

L'espai de mi⁴

Vetlla l'espai de mi que et configura
i així sabràs que mai no s'interposa
entre tu i jo cap llei de melangia.

No et recordo enyorós: t'estimo en una
dimensió de mi que no ho sabia
potser perquè el teu cos me l'ocultava.

Ara m'atardo amb tu sense tenir-te
pels blaus i verds lentíssims de la tarda
i pels ocres tendríssims del poema

¹ *Paraules al vent* (1951-1953).

² *La fàbrica* (1959).

³ *Estimada Marta* (1977-1978)

⁴ *Llibre d'absències* (1984)

UNS ALTRES MENJARS

L'ÀNEC DE BEIJING

Com que la Xina és un país immens, resulta del tot impossible parlar-ne d'una sola cuina local. Els experts no es fiquen massa d'acord sobre el nombre de cuines regionals que abraça aquest qualificatiu. Això no obstant, se n'accepten, almenys, quatre escoles principals: la cuina Cantonesa que es practica a la província meridional de Cantó i a la veïna Hong Kong; la cuina de Sichuan, molt picant i especiada, típica de l'occident xinès; la cuina de Huaiyang que compren la gastronomia de Shanghai; i, finalment la cuina del nord, el referent de la qual és Beijing, la capital del país.

En general, la cuina del nord és senzilla en l'elaboració dels plats i molt casolana. Se li atribueixen influències de les cuines Mongol¹ i de Hebei. Els menjars, carns o aus, se solen fer al forn, i es mengen acompanyats invariablement d'una salsa groga, espessida i molt dolça. És cert que no hi ha tanta varietat de verdures i hortalisses, ben típiques d'altra banda al sud del país, més fèrtil. L'all i la ceba, en canvi, en són característics d'aquesta cuina. Això sí, els plats mantenen un

Temple del Cel sota el cel de Beijing Foto: Arxiu J. Campos

equilibri de textures, sabors i colors que la fan singular.

L'aliment bàsic d'aquesta cuina, a diferència del que passa a la resta de Xina i a bona part d'Àsia, no és l'arròs sinó el blat. N'hi ha una gran tradició de pastes: raviolis farcits i fets al vapor o fregits, pans al vapor, fideus, tallarins, etc.

L'ànec de Beijing

La ciutat de Beijing, que fins fa poc era coneguda com a Pequín, és el centre polític, econòmic, cultural i administratiu de la Xina moderna. Situada al nord de Xina, la seua importància estratègica

data dels períodes de la Primavera i la Tardor, a l'època dels Estats Combatents (722-221). La capitalitat de Beijing tampoc no és un fenomen recent². Els grups ètnics més diversos, com ara els han —a hores d'ara, l'ètnia majoritària amb el 90% de la població—, els manxús, els mongols i els hui van deixar la seua empremta en aquesta ciutat, considerada com el melic de l'imperi.

Els emperadors buscaven els millors cuiners de

¹ Beijing va ser la residència principal de tres importants dinasties. Sota el regnat de Kublai Khan, nét del mític Gengis Khan, al segle XIII, Beijing era coneguda com Kambalic, la ciutat del Khan. Alguns plats d'aquella època encara perviuen avui, com ara la popular sopa Mongol.

² En efecte, durant el període anomenat de les Cinc dinasties, que inclou a les dinasties Tang (618-907), Song (960-1230), Yuan (1206-1368), Ming (1368-1644) y Qing (1616-1911), la capital de l'imperi va estar invariablement Beijing.

UNS ALTRES MENJARS

L'ànec de Beijing servit a taula

Foto: Arxiu J. Campos

la terra i d'entre aquests se n'escollia un que, amb el temps, era distingit amb el rang de ministre de la cort imperial. Va ser durant aquests anys que es van crear plats més refinats i complexos.

L'estil imperial destaca per la selecció acurada de les matèries primeres i per la mestressa i la delicadesa en el guisat dels plats. Són plats que, en general, solen tindre noms elegants i poètics com ara l'ànec de Beijing, el peix mandarí, el fènix en el niu o el pastís de les mil fulles, per citar-ne alguns.

Aquest estil, refinat i ple de subtilesa, va desenvolupar-se, sobretot a les cuines de les corts de les dinasties Ming i Qing.

Shi Lei, la nostra guia ens va dur al Quanjude, en Quianmen, núm. 32, probablement el millor restaurant per a tastar l'ànec de Beijing. Durant els entremesos, la guia ens va explicar amb un castellà après a l'ambaixada xinesa a Madrid, les característiques d'aquest plat. La matèria primera, l'ànec

s'enceba durant tres mesos amb gra de la millor qualitat. Una vegada sacrificat, es crea una cavitat d'aire entre la pell i la carn de l'animal, i es farceix amb una salsa feta d'all, gingibre, anís estrellat i soja. Després es tanca. La pell de l'ànec s'hi unta amb mel i pebre mòlt. Es deixa orejar al ras durant tota la nit. L'endemà es torna a untar amb la salsa i es cuina en uns forns especials amb llenya aromàtica durant tres hores, a foc moderat. Es deixa daurar fins que la pell aconsegueix un punt de rostit, molt cruixent.

A taula se serveix ja sense ossos, tallat en fines capes de pell ben cruixents i amb poca o gens de carn. Es menja embolcallat amb unes tortes de farina de blat i unes tires de ceba tendra. Se sol acompanyar de diverses salses dolces, de soja o d'ostres.

Després de menjar-nos la pell ens van servir la carn i, finalment, l'àpat es va completar amb una sopa d'ànec. A la nit, a l'habitació de l'hotel vaig escriure aquest poema, com un homenatge a aquest menjar tan deliciós:

A l'ànec de Beijing³

*Sobre un llit de pa tou
Et menjava la pell de caramel, molt cruixent,
Untada amb una salsa d'ambre, dolcíssima,
Lleugerament embolcallada amb brins de ceba tendra.
Et menjava i et fruïa
Entre glops de vi de llorer i un suau tel de melangia.*

³ CAMPOS, J.B. (2003). *Pavelló d'Orient*, pàg. 22. Edicions 62. Barcelona.

UNS ALTRES MENJARS

El cuiner presenta el plat al comensal amb l'ànec desossat, fent tallades fines de pell

Foto: Arxiu J. Campos

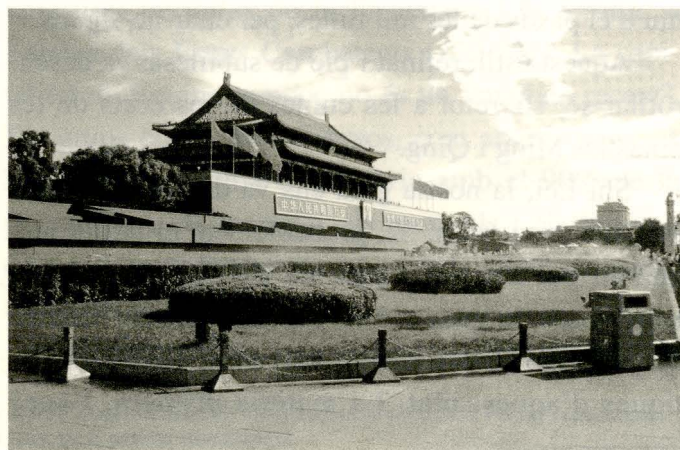
Un llenguatge dels sentits

Potser hi ha pocs pobles en el món que manifesten una relació tan apassionada amb el menjar com ara el poble xinès. I és per això, que la preocupació xinesa pel menjar transcendeix la quotidianitat i es manifesta fins i tot en la seua filosofia i en la literatura. El llenguatge dels aliments es desenrotlla en aquesta cuina d'una manera rotunda. A la taula, hi ha tot un llenguatge simbòlic, i els ingredients d'aquesta cuina hi participen del caràcter ritual de la cultura xinesa. Les taronges, per exemple, signifiquen la dolçor de la vida, l'ànec representa l'alegria i la fidelitat, el peix és un símbol de prosperitat, de riquesa i de regeneració. En la celebració d'un nata-

lici mai no hi faltaran els plats elaborats amb fideus llargs, perquè es creu que la mida d'aquesta pasta ens hi assegura una llarga vida.

Vam anar a la Xina a mitjans de tardor. Durant l'estada a Shanghai, vam assistir a un espectacle d'acròbates —els habitants de Shanghai tenen a gala de dir que són els millors acròbates del món— En sortir del teatre, el carrer era una festa. Focs d'artifici, balls, dansades, música... Tot era gatzara i alegria. Estaven celebrant el Festival de la Lluna, altrament dit el Festival de Mitjans de Tardor. Ens ho vam passar d'allò més bé. Shi Lei ens va comprar una coca de la Lluna per a celebrar el final del nostre viatge. Era una coca redona farcida d'ametlles i rovell d'ou, molt dolça. La coca tenia la forma d'una lluna plena, com la que sol fer durant aquesta època de l'any. Anava embolcallada amb paper de seda de color roig, dins d'una caixa preciosa de fusta, decorada amb un dibuix que representava una escena d'una dama que contempla una flor de lotus. Encara la conserve.

Joan-Bta. Campos Cruaïnes

Exterior dia de la Ciutat Prohibida, (Beijing)

Foto: Arxiu J. Campos

UNS ALTRES POBLES

Flocs d'Istanbul: la Ciutat

Probablement, la idea de visitar Istanbul em va vindre al cap, per primera vegada, a finals de l'any 1992, durant un vol de la *Malàisia airlines*. Va ser així, perquè l'avió que ens havia de portar a Kuala Lumpur, va fer una escala a l'aeroport d'Istanbul, per repostar combustible i queviures.

d'aquell dinar que vaig dir-li a Lola que algun dia havíem de venir a conèixer Istanbul.

Vuit anys després d'aquella anècdota van fer un viatge de set dies de durada a la ciutat de la Porta Sublim:

Al fons, Ayasofya

Foto: Arxiu J. Campos

Durant la parada tècnica, l'auxiliar de vol ens donà un díptic on hi havia el menú d'abord. A l'hora de dinar ens van servir una safata amb un plat de *sis kebab* de pollastre, una amanida de lletuga amb tomata i olives negres, i de postres, *hanim göbegi*¹ (una mena de bunyol farcit de crema, ametlles i aixarop de sucre, tot rematat al curull amb una cira ensucrada). Allò era la llepolia més dolça de la meua vida! Crec que va ser durant la sobretaula

PRIMER PASSEIG

Vàrem venir a Turquia potser per curiositat. L'avió aterrà a l'aeroport d'Atatürk, a frec de mig dia. El cel era una espasa de plom.

L'endemà, després de fer un desdèjuni de pa amb formatge tendre i olives negres, vàrem sortir al carrer. Feia un sol irreverent. La ciutat tenia un somriure amable, però. Ordu cadessi, era una allau

¹ Set anys després vaig arribar a saber que m'hi havia menjat "el melic de la donzella".

UNS ALTRES POBLES

Sarcòfags (Museu arqueològic)

Foto: Arxiu J. Campos

d'ulls que passaven amunt i avall del carrer. Jo mirava les mesquites, les belles façanes de marbre, cobertes de líquens i molsa verda. Ells miraven els turmells de Lola.

Però, què havia vingut a buscar jo, precisament a Istanbul, la porta d'Orient², aquesta ciutat de ciutats, la ciutat que tot just vol dir això: cap a la ciutat?

Ben segur que aquest no era un viatge d'aventura, ni de bon tros, un llarg viatge cap a una destinació ignota, perquè, en aquell temps jo ja no m'entestava a seguir les petjades de l'agosa-rat Henry Stanley. Ja no viatjava amb el desig d'encaixar, entre la multitud d'Ujiji, a les foscuries de la selva africana, sotraguejant els carrers entapissats de molsa i runa, la mà perplexa i solitària del vell Livingston. No, jo no era qui viatjava: era el viatge que em duïa.

Es tractava d'un viatge amb mapa, però sense itinerari. L'escenificació d'una idea que havia sorgit set anys abans. Crec que ja ho he dit.

Ara com adés, m'hi acompanyava la mirada contagiosa de Lola i, a l'equipatge, el *Quadern de Nova York*, de José Hierro³ i, sobretot, els 44 Poemes⁴, de E.E. Cummings.

Una primavera incipient havia començat a verdejar els plàtans de la gran esplanada entre les dues mesquites. Feia fred, un fred bord i irreverent, impropï del mes d'abril. Després de passejar pel bell cor de la ciutat vàrem pujar a la torre de Gàlata:

DES DE LA TORRE DE GÀLATA

*Des de la torre de Gàlata, contemple la ciutat.
Prenc una mirada panoràmica dels
jardins del Serrall:
davant meu, els vells plàtans, els alts xiprers,
l'esvelta cúpula d'Ayasofya.
El cim. I, què més?
Trac la vista, enrere Sultà Ahmet,
I, després, què?
Començar de nou a pair la bellesa
sobre els turons.*

Creuer pel Bòsfor

Foto: Arxiu J. Campos

2 (...)La ciutat que ha inspirat aquest llibre és una ciutat essencial, que fou anomenada per antonomàsia, la Ciutat, en grec; i que encara s'hi anomena així, perquè Istanbul no és sinó la corrupció turca d'una expressió grega que significa precisament "cap a la Ciutat". Perquè entre Europa i Àsia, de ciutats, no n'hi ha més que una...**MONTAÑES, R.** *Per què Istanbul i no Constantinoble?* Extret de la presentació del llibre Istanbul. Fòrum Babel. Castelló de la Plana, 21 de juny de 2002

3 **HIERRO, J.** *Cuaderno de Nueva York.* Madrid. Hiperion. Maig de 1998.

4 **CUMMINGS, E.E.** *44 poemas.* València. Gregal Llibres. 1986.

UNS ALTRES POBLES

Fregint peix, Anadolu Kava Ei

Foto: Arxiu J. Campos

Recorde un breu, però intens creuer de veles llatines, molt romàntic, sobre les aigües calmes del Bòsfor. A la popa del vaixell, una parella d'homes enamorats s'hi van agarrar de la mà, mentre es miraven, els ulls com a brases, i les parpelles a l'esquena d'aquell dia cansat i vell. Enllà vaig creure d'escoltar els *Versos èpics*, de Brines⁵:

*Y rodeados de gente indiferente,
aquellos dos
de ardientes ojos,
de feliz semblante, recogidos.
¿Y quien cantarà el amor sino el
poeta?
Desde su soledad el joven extranjero
os observa con luz benevolente,
y agradece a la vida testimoniar
vuestra hermosura.*

La llum de cap al tard va abraçar les ombres de la ciutat sobre els turons: Orient a estribord; a babord, Occident. Ja no s'hi distingia gaires, la luxosa façana del bell palau de Dolmabahçe, com tampoc la nova arquitectura, rutilant i anacrònica, de la riba occidental del Bòsfor. S'hi albiraven, amb prou feines, els espectres de les cases de fusta multi-color, a frec d'aigua. Cases velles, grises, roses, grogues sota un cel púrpura.

Vàrem dinar a Anadolu Kava Ei, un llogaret de pescadors situat a la riba asiàtica de l'Alt Bòsfor, l'última parada del creuer. El peix plenava les caixes i saltava, encara viu al terra. Vàrem menjar calamars a la romana, uns aladrosos finíssims fregits amb oli d'oliva, llobarro al carbó de llenya i dolços. Després de dinar férem una caminada pels voltants. Envoltats d'un paisatge idíl·lic format de

L'Alt Bòsfor des del castell de Yoros (Yoros Kalesi)

Foto: Arxiu J. Campos

⁵ Em referesc al poema de Brines, F: *Versos Èpics* (Virgilio en Trápani), dins de l'obra: *Francisco Brines, Poesia completa (1960-1997)*. Barcelona. Tusquets. 1999, pp. 111-112.

UNS ALTRES POBLES

Esperant una oportunitat, a la plaça d'Eminönü.

Foto: Arxiu J. Campos

garrofers i ametllers vàrem pujar al castell de Yoros (Yoros Kalesi), una imponent fortificació genovesa datada al segle XIV. Des de dalt del castell, la vista sobre el Bòsfor va ser un magnífic colofó del creuer.

El dia s'esvaí, i, a poc a poc, una línia humida, molt antiga va recórrer l'horitzó d'Istanbul. Aquella tarda, sense déus ni deesses, sense guerres ni presses, assistírem a la contemplació d'un bocí de la història del nostre imaginari cultural. Una història reconstruïda a cops d'espases, d'ors, de sang i plors. La memòria, de vegades, dolorosa, entre dues ribes.

Des de la finestra oberta de l'habitació 315 del Senator Oteli, al barri de Sehzadebasi, veiem sortir el sol, cada dia, i, a la nit, li recitava poemes a Lola, sota els llençols.

Una nit li vaig recitar aquest poema de Cummings:

*But also dying
(as well as
to cry and sing,
my love
and wonder) is something
you have and i
've been
doing as long as to
(yes) forget (and longer)
dear) our
birth's the because of a
why but our doom is
to grow (remember
this my sweet) not
only
wherever the sun and the stars and
the
moon
are we're; but
also
nowhere*

Uns mesos després, vaig fer un poema en homenatge a aquell moment. I, el vent, un vent del Sud se'l va endur. Lluny, tant lluny d'ací!

El menjador d'aquell hotel estava decorat amb motius que representaven la Grècia hel·lènica. Una reproducció en guix d'Apol·lo, pintada de groc, presidia arrogant el centre de la sala, que estava envoltada de columnes corínties, i d'una llum esblaiada, candorosa. Hassan, el director de l'hotel feia també de *maitre*. Un home molt atent i servicial: "Yes, Sir. Yes, Sir". Probablement, en un d'aquells sopars tan clàssics, es va coure la idea de visitar l'Índia.

Joan Bta. Campos i Cruaïnes